

ОЗЕРСЬКИЙ

Ігор Володимирович
ozerskuy-i-v@ukr.net

УДК 343.15

д.ю.н., доцент, професор
кафедри кримінального права
та правосуддя, Міжнародний
економіко-гуманітарний
університет імені Степана
Дем'ячука

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ МЕДІАЦІЇ В ЮРИСДИКЦІЙНОМУ
ПРОЦЕСІ: ПЕРЕВАГИ ТА ПРОГАЛИНИ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ
УКРАЇНИ "ПРО МЕДІАЦІЮ" (№ 3665 ВІД 17.12.2015 Р.)

THE APPLICATION OF MEDIATION PROCEDURE IN
JURISDICTIONAL PROCESS: ADVANTAGES AND GAPS OF THE
DRAFT LAW OF UKRAINE "ON MEDIATION" (№ 3665 FROM
17.12.2015)

Досліджено теоретичні питання застосування процедури медіації в юрисдикційному процесі України на ґрунті вивчення міжнародного досвіду та фундаментальних положень прийнятого в першому читанні проекту Закону України «Про медіацію», а також прогалин законодавчої регламентації означеного інституту в розрізі дотримання європейських стандартів щодо правоохоронної діяльності та специфіки національного законодавства. У контексті означеного проаналізовано низку нормативно-правових актів та надані пропозиції стосовно удосконалення чинного законодавства, що почасти регламентує застосування процедури медіації як невід'ємної складової юрисдикційного процесу.

Исследованы теоретические вопросы применения процедуры медиации в юрисдикционном процессе Украины на основе изучения международного опыта и фундаментальных положений принятого в первом чтении Закона Украины «О медиации», а также пробелы законодательной регламентации указанного института в разрезе соблюдения европейских стандартов относительно правоохранительной деятельности и специфики национального законодательства. В контексте изложенного проанализировано ряд нормативно-правовых актов и даны предложения касательно усовершенствования действующего законодательства, что частично регламентирует применение процедуры медиации как неотъемлемой составной юрисдикционного процесса.

The theoretical question of using the mediation procedures in the jurisdiction process of Ukraine on the basis of study an international experience and basic provisions adopted in the first reading of the draft Law of Ukraine "On mediation" and the gaps in the legal regulation of appointed institute in terms of compliance with the European standards on law enforcement and the specific national legislation are analyzed. It is analyzed in the context of definite, a series of regulatory legal acts and it was provided the proposals for improving the current legislation that regulates in part the using of mediation procedures as an integral component of the jurisdictional process.

Ключові слова: медіація, медіатор, правова регламентація, юрисдикційний процес, кваліфікаційні вимоги, фахова підготовка

Ключевые слова: медиация, медиатор, правовая регламентация, юрисдикционный процесс, квалификационные требования, профессиональная подготовка

Keywords: mediation, the mediator, legal regulation, jurisdictional process, qualifying requirements, professional training

ВСТУП

Зважаючи на сприйняття Україною європейських стандартів у царині застосування процедури медіації в юрисдикційному процесі та прийняттям на цьому фоні в першому читанні проекту Закону України «Про медіацію» (№ 3665 від 17.12.2015 р., прийнятий за основу Постановою ВРУ № 1725-VIII від 03.11.2016 р.) [1] виникло питання про удосконалення правової регламентації означеного інституту в національному законодавстві та кваліфікаційні вимоги до статусу особи медіатора в юрисдикційному процесі України, що покликаний виконувати функцію прими-

рення сторін будь-якого юридичного спору. Саме цій проблемі присвячена представлена наукова праця, а тому її актуальність не викликає жодного сумніву.

Необхідність запровадження інституту медіації у вітчизняній системі права ґрунтується на позитивних результатах практики застосування цього інституту в низці країнах світу, що свідчить про його ефективність. Така позиція узгоджується і з конституційними приписами, оскільки відповідно до ч. 5 ст. 55 Конституції України держава гарантує кожному будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. У розрізі цього 17 серпня 2016 р. наказом № 892

Міністерства соціальної політики України затверджено «Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації)», що успішно зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 вересня 2016 р. за № 1243/29373 [2]. Окрім цього, впровадження медіації в Україні включено в План дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу «Ведення бізнесу» на 2016 р. (п. 9), затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1406-р» [3].

Означене, цілком відповідає загальній позиції України щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, оскільки питанню примирних процедур присвячено низку рекомендацій і рішень Ради Європи. Серед них варто пригадати наступні: Рекомендацію № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в сімейних справах від 21.01.1998р., Рекомендацію Rec № (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в цивільних справах від 18.09.2002 р., Директиву Європейського парламенту та Ради № 2008/52 ЕС щодо деяких аспектів посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах від 21.05.2008 р.

Отже, в представленій науковій праці, на окрему увагу заслуговують альтернативні способи вирішення конфліктних ситуацій, першим серед яких слід назвати медіацію. Адже, медіація в порівнянні з судовим розглядом наділена певними перевагами, оскільки у процесі медіації сторони відіграють активну роль спрямовану на примирення. Однак, конфліктуючим сторонам, як правило, складно знайти спільну мову для того, щоб сісти за стіл перемовин. У цьому разі доцільно звертатися за допомогою до спеціалістів, оскільки лише вони зможуть завоювати увагу та довіру конфліктуючих (спірних) сторін, встановити між ними контакт та взаємопорозуміння, допомогти сторонам усвідомити необхідність та взаємовигідність примирення.

Так, враховуючи Рекомендацію № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в сімейних справах від 21 січня 1998 р., Рекомендацію № R (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в кримінальних справах від 15 вересня 1999 р., Рекомендацію Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 р., Рекомендацію Rec № (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації в цивільних справах від 18 вересня 2002 р., Основоположне рішення Ради Європейського Союзу (2001/220/ЖНА) щодо місця жертв злочинів у кримінальному судочинстві від 15 березня 2001 р., Директиву Європейського парламенту та Ради № 2008/52 ЕС щодо деяких аспектів посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах від 21 травня 2008 р. тощо, запровадження механізмів альтернативного вирішення спорів є доцільним на сучасному етапі розвитку правової системи. Адже, це не лише сприятиме зменшенню навантаження на судову систему, а й пришвидшить вирішення юридичних спорів. Саме тому прийняття Закону України

«Про медіацію» забезпечить належне врегулювання процедури медіації, а обов'язковість прийнятих в її результаті рішень, стане передумовою застосування цього альтернативного способу вирішення спорів [3].

Окремим організаційно-правовим та психологічним аспектам проблеми забезпечення медіаційного процесу як альтернативного засобу вирішення позасудових та судових спорів, присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, С. Демченка, Г. Козирсва, Д. Сібільова, В. Резнікова, А. Гаврилішина, Н. Мазаракі та ін., проте наявний стан правової регламентації процедури медіації, фахової підготовки та кваліфікаційні вимоги до статусу медіатора потребують комплексного теоретико-прикладного дослідження.

МЕТА РОБОТИ

Аналіз наукових праць у галузі теорії управління, конфліктології, юридичної психології, теорії та практики юридичної діяльності, а також власні дослідження показують, що: результати наукових досліджень медіаційного процесу у правничій сфері існують у фрагментарному вигляді і не можуть безпосередньо використовуватися у науковій, навчальній та правотворчій діяльності; недостатньо розробленим є теоретичне обґрунтування основних напрямів і компонентів системи професійної підготовки медіаторів в Україні за новими європейськими стандартами. У зв'язку з наведеним є актуальною необхідність дослідження організаційно-правових засад застосування процедури медіації в юрисдикційному процесі та кваліфікаційні вимоги до статусу медіатора. Головною метою цієї роботи є опрацювання правової регламентації інституту медіації в правничій сфері у розрізі її кадрового забезпечення та виокремлення прогалин правової регламентації у цій царині. Узагальнення наукового доробку в галузі медіаційної діяльності потребує проведення теоретичного аналізу досліджень вітчизняних та зарубіжних учених-практиків, які присвячені теоретичному обґрунтуванню змісту медіаційних процедур як складових юрисдикційного процесу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою даної наукової статті виступає діалектичний метод та основні положення теорії функції діагностики, системи менеджменту та управління конфліктами. У процесі дослідження використовувалися такі методи: системного аналізу – уможливив здійснити аналіз фундаментальних положень сучасної теорії конфліктовимірності правових явищ (правовідносин), юридичної психології, основоположних законодавчих та нормативних актів України, а також наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем медіації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Тепер, слід звернути увагу на інститут примирення (медіації) сторін у процесуальному судочинстві та роль у цьому медіатора як альтернативного, не залежного посередника юридичного спору, оскільки самі по собі кримінальний, адміністративний, цивільний та господарський процеси є конфліктним за психо-

логічним змістом. У словнику російської мови поняття «примиритися» має таке тлумачення:

1) стерпно віднести до чого-небудь, звикнути до чогось;

2) припинити стан сварки, ворожнечі між собою, з ким-небудь помиритися [4, с. 424].

Примирення, на думку вченої О.Є. Соловйової, веде до встановлення добрих відносин між людьми, запобіганню насилля та жорстокості, зменшенню витрат правосуддя, збільшенню ролі суспільства у роботі з правопорушниками [5, с. 63]. Медіація, як пише В. Сегедин, є наріжним каменем відновного правосуддя [6, с.154], що використовується як спосіб залагодження правового конфлікту у більшості західних країн.

Небезвідомо, що в Україні, зокрема у процесуальному законодавстві (кримінальному, цивільному, адміністративному, господарському) останнім часом досить активно запроваджуються норми ювенальної юстиції і відновного правосуддя, які, на нашу думку, мають передбачати відповідну роль медіатора як невід'ємного учасника такого процесу. У продовженні зазначеного нагадаємо, що ще у 2008 р. на це було звернено увагу в Указі Президента України (08.04.2008 р. № 311/2008), котрим затверджено «Концепцію реформування кримінальної юстиції України». Якраз в концепції і закладені висхідні позиції щодо посилення захисту прав та законних інтересів потерпілих, гарантоване відшкодування завданої їм шкоди. У зв'язку з цим, одним із завдань оптимізації медіаційних процедур в судах має стати розширення сфери застосування процедур відновного і примирного правосуддя, відповідно до яких суд прийматиме рішення щодо угоди про примирення (мирової угоди) сторін у розглянутому юрисдикційному процесі.

На нашу думку, конфлікт якраз закладений в оспорюваних сторонами у судовому порядку порушених прав та законних інтересів. У матеріалах із вікіпедії спір визначено як зіткнення думок, поглядів, у процесі якого одна із сторін (або обидві) прагнуть переконати одна одну в справедливості своєї позиції; це публічне обговорення проблеми, зіткнення різних точок зору в процесі доказування і спростування [7]. За психологічними спостереженнями складові елементи спору є схожими зі складовими компонентами конфлікту, а тому піддаються у певній мірі ототожненню при розгляді нами означеного питання.

Нагадаємо, що примиренням чи так званою медіацією є вид альтернативного врегулювання спорів, метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовольняв інтереси і потреби всіх учасників конфлікту [7]. Як пише В. Землянська, найважливішою перевагою медіації як способу розв'язання конфлікту є те, що обидві сторони мають можливість висловити не тільки свої побажання, а й почуття та відчуття. Крім цього, зазначає авторка, медіатор дбає, щоб сторони

були психологічно задоволені: щоб вони були переконані, що самі вирішують свою подальшу долю, а після медіації почуваються значно краще, ніж перед нею [8, с.108].

Законодавець, збагнувши значення інституту примирення (медіації) у позасудовому та судовому процесі, передбачив її в конкретних нормах процесуального права. Так, у Кримінальному процесуальному кодексі України цьому присвячена окрема глава 35, що іменується «Кримінальне провадження на підставі угоди». У кримінальному провадженні згідно п. 1 ст. 468 КПК України («Угоди в кримінальному провадженні») може бути укладена угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим. До того ж, така угода може бути укладена згідно ч. 4 ст. 56 КПК України («Права потерпілого») на всіх стадіях кримінального провадження та слугуватиме у певних випадках підставою для закриття кримінального провадження.

Варто також зазначити, що згідно ч. 1 ст. 469 КПК України («Ініціювання та укладення угоди») угода про примирення може бути укладена за ініціативою потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді). Якраз у термінологічній конструкції «за допомогою іншої особи» ймовірно, що законодавець заклав підвалини для запровадження процедури такого примирення шляхом залучення в процес медіатора.

Щодо застосування медіаційних процедур в інших видах юрисдикційного процесу (цивільного, адміністративного, господарського), то останні чітко урегульовані в процесуальних нормах відповідних кодексів [9], зокрема у:

Господарському процесуальному кодексі України: п. 4 ч. 5 ст. 129 ГПК України («Розподіл судових витрат»), ч. 2 ст. 187 ГПК України («Порядок призначення врегулювання спору за участю судді»), ст. 188 ГПК України («Порядок проведення врегулювання спору за участю судді»), ст. 192 ГПК України («Мирова угода сторін»), ст. 193 ГПК України («Виконання мирової угоди»), ч. 5 ст. 196 ГПК України («Судове засідання»), ст. 274 ГПК України («Відмова позивача від позову та мирова угода сторін»), ст. 307 ГПК України («Мирова угода в процесі виконання»), ст. 330 («Відмова позивача від позову та мирова угода сторін»);

Цивільному процесуальному кодексі України: ч. 5 ст. 44 ЦПК України («Неприпустимість зловживання процесуальними правами»), ч. 7 ст. 49 ЦПК України («Процесуальні права та обов'язки сторін»), ч. 1 ст. 57 ЦПК України («Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб»), чч. 1, 2, 4 ст. 142 ЦПК України (Розподіл витрат у разі визнання позову, закриття провадження у справі або залишення позову без розгляду»), ч. 2 ст. 197 ЦПК України («Підготовче засідання»), ст. 207 ЦПК України («Мирова угода сторін»), ст. 208 ЦПК України («Виконання мирової угоди»);

ди)), ч. 5 ст. 211 ЦПК України («Судове засідання»), ч. 4 ст. 200 ЦПК України («Судові рішення у підготовчому засіданні»), ч. 4 ст. 204 ЦПК України («Припинення врегулювання спору за участю судді»), ч. 7 ст. 240 ЦПК України («Відкладення розгляду справи або перерва в судовому засіданні»), ст. 251 ЦПК України («Обов'язок суду зупинити провадження у справі»), ст. 253 ЦПК України («Строки, на які зупиняється провадження у справі»), ч. 5 ст. 255 ЦПК України («Підстави закриття провадження у справі»), ч. 5 ст. 294 ЦПК України («Порядок розгляду справ окремого провадження»), п. 11 ч. 1 ст. 353 ЦПК України («Ухвали, на які можуть бути подані скарги окремо від рішення суду»), ст. 373 ЦПК України («Відмова позивача від позову та мирова угода сторін»), ст. 408 ЦПК України («Відмова позивача від позову та укладення сторонами мирової угоди»), ст. 434 ЦПК України («Мирова угода в процесі виконання»);

Кодекс адміністративного судочинства: п. 5 ч. 2 ст. 45 КАС України («Неприпустимість зловживання процесуальними правами»), чч. 5, 6 ст. 47 КАС України («Процесуальні права та обов'язки сторін»), ч. 1 ст. 54 КАС України («Процесуальні права органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб»), п. 4 ч. 9 ст. 139 КАС України («Розподіл судових витрат»), ст. 141 КАС України («Судові витрати, пов'язані з примиренням сторін»), п. 2 ч. 2 ст. 180 КАС України («Підготовче засідання»), ч. 4 ст. 183 КАС України («Судові рішення у підготовчому засіданні»), ч. 2 ст. 185 КАС України («Порядок призначення врегулювання спору за участю судді»), чч. 2-5 ст. 186 КАС України («Порядок проведення врегулювання спору за участю судді»), п. 4 ч. 1 ст. 188 КАС України («Припинення врегулювання спору за участю судді»), ст. 190 КАС України («Примирення сторін»), ст. 191 КАС України («Виконання умов примирення»), ч. 5 ст. 194 КАС України («Судове засідання»), п. 4 ч. 1 ст. 236 КАС України («Зупинення провадження у справі»), п. 3 ч. 1 ст. 238 КАС України («Закриття провадження у справі»), п. 8 ч. 1 ст. 294 КАС України («Ухвали, на які можуть бути подані апеляційні скарги окремо від рішення суду»), ст. 314 КАС України («Відмова позивача від позову, примирення сторін під час апеляційного провадження»), ст. 348 КАС України («Відмова позивача від позову, примирення сторін під час касаційного провадження»), ст. 377 КАС України («Примирення сторін у процесі виконання») [9].

Найбільш чітко з позицій юридичної психології та конфліктології медіаційні засади для врегулювання спору до судового розгляду (розгляду справи по суті) виписані в:

- п. 2 ч. 2 ст. 180 КАС України («Підготовче засідання»), де суд з'ясовує, чи бажають сторони вирішити спір шляхом примирення або звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді [9];

- п. 2 ч. 2 ст. 197 ЦПК України («Підготовче засідання»), де суд з'ясовує, чи бажають сторони укласти мирову угоду, передати справу на розгляд третейського суду або звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді [9];

- п. 2 ч. 2 ст. 182 ГПК України («Підготовче

засідання»), де суд з'ясовує, чи бажають сторони укласти мирову угоду, передати справу на розгляд третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або звернутися до суду для проведення врегулювання спору за участю судді [9].

До того ж як і в кримінальному провадженні, сторони означених вище видів юрисдикційного процесу, можуть укласти мирову угоду, тобто примиритись у предметі спору, на будь-якій стадії юрисдикційного процесу (ч. 7 ст. 49 ЦПК України; ч. 5 ст. 47 КАС України; ч. 7 ст. 46 ГПК України). З аналізу текстуальних конструкцій редакцій ч. 1 ст. 207 ЦПК України («Мирова угода сторін»); ч. 1 ст. 190 КАС України («Примирення сторін») та ст. 192 ГПК України («Мирова угода сторін»), ст. 193 ГПК України («Виконання мирової угоди»), ст. 307 ГПК України («Мирова угода в процесі виконання») виходить, що примирення між сторонами спрямовує взаємопоступливість сторін при врегулюванні спору і може стосуватися лише їх прав, обов'язків та предмета позову. Звичайно, що у мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, якщо мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб (ч. 1 ст. 192 ГПК України; ч. 1 ст. 190 КАС України, ч. 1 ст. 207 ЦПК України). У ч. 1 ст. 207 ЦПК України, ч. ст. 192 ГПК України та ч. 1 ст. 190 КАС України [9], на нашу думку, з психологічних міркувань навіть виписаний такий стиль урегулювання спору (конфлікту) як «взаємні поступки», тобто «компроміс» (*позиція - I.O.*). Під компромісом у наукових психологічних джерелах розуміється врегулювання розбіжностей через взаємні поступки [10, с. 33].

Як слушно пише Д. Сібільов, «медіація це процес, в якому нейтральна третя сторона, медіатор, допомагає вирішити конфлікт, сприяючи досягненню добровільної угоди між конфліктуючими сторонами. Медіатор полегшує процес спілкування між сторонами, розуміння позицій та інтересів, фокусує сторони на їх інтересах і шукає ефективне рішення проблеми, надаючи можливість сторонам дійти до конструктивної угоди» [11]. Медіація, на думку автора, необхідна у випадках коли: необхідно прийти до того чи іншого рішення в результаті переговорів і закріпити його документально; між сторонами є домовленості, які вони не можуть розкривати третім особам (а тим більше в суді) і хочуть зберегти конфіденційність; роздратування і емоції перешкоджають ефективному спілкуванню сторін; сторони обмежені часовими рамками і економлять кошти; сторони хочуть залишитися в партнерських або добрих відносинах. А відтак, медіатор у таких випадках виступає як: оцінювач конфліктів; активний слухач (вислуховує мотиви та предмет спору, засвоює його змістовну та емоційну складову); неупереджений організатор процесу примирення [11].

Як бачимо, медіатор надто вже багато приділяє у своїй діяльності саме психологічному характеру вирішенню спору шляхом примирення його сторін. Але як бути, коли медіатор не має психологічних знань чи вищої педагогічної освіти за спеціальністю «психологія», оскільки в основному останній має юридичну освіту. Вважаємо, що медіатор не маючи відповідних

психологічних знань, але маючи статус учасника юрисдикційного процесу, може скористатися такими знаннями завдяки залученню у позасудовому чи судовому порядку до цього спеціаліста – психолога, керуючись ст.ст. 71, 360 КПК України, ст. 70 КАС України, ст. 74 ЦПК України та ст. 71 ГПК України.

Оскільки лише психологи зможуть завоювати увагу та довіру конфліктуючих (спірних) сторін, встановити між ними контакт та взаємопорозуміння, допомогти сторонам усвідомити необхідність та взаємовигідність примирення (укладення мирової угоди). Наприклад, у Бразилії на 10 суддів низового суду припадає 18 психологів. Про особливу роль психологів у примиренні осіб в юрисдикційному процесі, наголосив в одній з наукових праць і професор В. Малащенко [12, с. 14]. Таким чином, медіація в юрисдикційному процесі є останньою можливістю сторін повернутися до конструктивних перемовин, узгодити спірні питання з тим, щоб у майбутньому забезпечити подальшу співпрацю та уникнути небажаних наслідків для обох сторін.

ВИСНОВКИ

Відтепер перейдемо до конкретних прогалин проекту Закону України «Про медіацію» (2016 р.) [1], що регулює медіаційну діяльність та визначає кваліфікаційні вимоги до статусу медіатора. Так викликає непорозуміння трактування ч. 1 ст. 16 («Вимоги для отримання статусу медіатора») проекту Закону України «Про медіацію» (2016 р.), оскільки законодавець вписує, що «медіатором може бути фізична особа, яка досягла двадцяти п'яти років, має вищу або професійно-технічну освіту...». Дивно, що медіатору який повинен, на нашу думку, за змістом та суттю своєї діяльності володіти не лише знаннями у сфері права, але й у галузі психологічної науки, законодавець ігноруючи цей аспект обмежується лише вимогою вищої або професійно-технічної освіти для статусу означеного суб'єкта юрисдикційного процесу.

Виходить, що учитель біології, хімії, лікар-геніколог, перукар при наявності вищої або професійно-технічної освіти може отримати статус медіатора? Це щось схоже з вимогами до суду присяжних, який саме із-за цих же проблем постійно себе дискредитує, однак у цьому акумулюється більше ментальна проблема, натомість в медіації - правова.

Також виникають запитання і до формулювання переліку осіб, що не можуть мати статус медіатора. Так, ч. 2 ст.16 проекту Закону України «Про медіацію» (2016 р.) наводить вичерпний перелік осіб, що не можуть бути медіаторами, зокрема: особа визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною; особа, яка має не погашену або не зняту у встановленому законом порядку судимість; особа, звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, з державної служби або із служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення; особа, яка перебуває на державній службі; особа, яку було виключено з реєстру медіаторів. Тоді, чому такої вимоги немає стосовно адвоката, який виконує функцію захисту певної сторони та може здійснювати відповідний (юридичний, психологічний) вплив на медіатора.

Вважаємо, що адвокат узагалі не може бути медіатором, а відповідно має бути виписана заборона внесення особи, що має статус адвоката в реєстр медіаторів України, оскільки це надає останньому право мати два статуси (за окремою винагородою за надані ним послуги) та можливість маніпулювати сторонами спору у вигідній саме йому площині (отримати винагороду від обох сторін спору). Законодавець зробив хитрий, але невдалий хід, виписавши в ч. 3 ст. 7 («Незалежність медіатора») проекту Закону України «Про медіацію» (2016 р.) таку собі багатозначну умову (застереження): «медіатором не може виступати адвокат, представник та/або законний представник сторони медіації. Особа не може виступати адвокатом або представником сторони медіації у справі (провадженні), в якій вона надавала або надає послуги медіатора». Адвокат не може бути нейтральним арбітром – посередником, оскільки вже підсвідомо в останнього закладено займати позицію певної сторони, а з юридичних позицій це узагалі спотворює юрисдикційний процес та дає можливість інституту адвокатури монополізувати ринок медіації в Україні.

Також, дивує дефініція ч. 1 ст. 17 («Спеціальна підготовка медіаторів») проекту Закону України «Про медіацію» (2016 р.), оскільки законодавець надає можливість фактично будь-яким об'єднанням та організаціям проводити підготовку медіаторів та видавати відповідний сертифікат (свідоцтво). Вважаємо, що таку підготовку можуть здійснювати лише вищі України будь-якої форми власності, що готують фахівців в галузі права та психології (в одному виші дві спеціальності: психологія та право). Чому так? Відповідь надто проста, виші в своєму арсеналі мають високопрофесійних фахівців. І саме навчальні заклади повинні бути наділені правом проводити акредитацію програм спеціальної підготовки з медіації. Думається, що такі виші мають рекомендувати медіаторів до реєстру медіаторів України та вимогою щодо цього повинно бути проходження особою спеціалізованих курсів чи іншої форми навчання за спеціальністю: «медіатор у юрисдикційній діяльності» у відповідному вищому навчальному закладі України.

Список використаних джерел

1. Про медіацію [Електронний ресурс] : проект Закону України від 03 листоп. 2016 р. № 1725-VIII / Верховна Рада України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57620
2. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) [Електронний ресурс]: наказ Міністерства соціальної політики України від 17.08.2016 р. № 892., зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12.09.2016 року за № 1243/29373. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>
3. Висновок Комітету з питань правової політики та правосуддя щодо проекту Закону України «Про медіацію» від 12.05.2016 р. [Електронний ресурс]: Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57620
4. Словарь русского языка: в 4-х т./ Рос. акад.

наук, Ін-т лінгвіст. дослід.; Гл. ред. А.П. Євгенєва. – 4-е изд., стереотип. – М.: Русский язык: Фирма "Полиграфресурсы", 1999. Т.3: П - Р. - 1999. – 750 с.

5. Соловйова О.Є. Примирення сторін у кримінальному процесі України: дис.. канд. юрид. наук: 12.00.09 / Олена Євгеніївна Соловйова. – Харків, 2006. – 234 с.

6. Сегедин В. Роль прокуратури у застосуванні відновних процедур у кримінальному процесі України / В. Сегедин // Реформування органів прокуратури України: проблеми і перспективи: матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., (2 - 3 жовтня 2006 р.) / Академія прокуратури України. – К., 2006. – С. 153-154.

7. Материал из Википедии – свободной энциклопедии [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ru.wikipedia>

8. Землянська В. Запровадження медіації у кримінальне судочинство України / В. Землянська // Прокуратура. Людина. Держава. – 2004. – № 6. – С. 107-111.

9. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів [Електронний ресурс]: Закон України від 03 жовтн. 2017 р. № 2147-19 / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19/>

10. Кришевич О.В. Психологічні аспекти розв'язання конфліктів у слідчій діяльності МВС України: дис... канд. юрид. наук: 19.00.06 / Кришевич Ольга Володимирівна. – Київ, 2002. – 236 с.

11. Сібільов Д.М. Медіація як система позасудових процедур / Д.М. Сібільов // Проблеми цивільного права та процесу: Матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. О.А. Пушкіна (22 травн. 2010 р.). – Х.:Нац. ун-т внутр. справ, 2010. – С. 299-302.

12. Маляренко В. Окремі проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні / В. Маляренко // Вісник Національної академії прокуратури України. – К., 2008. – № 3. – С. 5-15.